

İŞTİRAK

Sene 1, Numero 9, 10 Nisan 1326 Cumartesi

Sahib-i İmtiyaz ve Müdür-i Mesul
Serbest İzmir Gazetesi Sahibi

Hüseyin Hilmi

Directeur Husein Hilmi

Mu posta seneliği 60 kuruş
Mu posta altı aylığı 40 kuruş

Mekâtib ve Evrâk-ı Vâride Bâb-ı Âli Karşısında Adliye Hanındaki Daire-i Mahsusaya
gönderilmelidir

Biri Yer Biri Bakar Kıyamet Ondan Kopar

Sosyalizm Efkârının Mürevvicidir

Journal Socialiste ICHTIRAK

Münderecat

Sınıfı İçtimaiyey-i Hazırının Teşkilatı / Bedin
Almanya'da Fevkalâde Nümayişler / Fuat
Şuray-ı Ümmed'e Cevap / Ahmet Nebil
Çar'ın Memleketinde Sosyal Demokrat Amele Fırkası Azalarının Mahkûmiyeti
Sosyalizm Nedir?
Almanya'da Amele Hayatı, Alman Amelesinin Muzafferiyeti
Meclis-i Mebusanda Sosyalizm Münakaşatı / İştirak.
Dersaadet Tramvay Şirketi
İştirakin Tefrikası, Kahraman Kız Asu

TÜSTAV

Sınıf İctimaiyey-i Hazırının Teşkilatı Mübazerat-ı Umumiye

Bir sınıf amele bir vazifeyi müttefikan ifa etmeye karar verip hüsnü imtizaç ve itilaf dairesinde o vazifenin ifasına teşebbüs ederlerse mahsulü say ve gayretleri her türlü şikâyet ve itirazattan mübra olduğu gibi ifayı vazife esnasında taksimi amel sayesinde kavaidi intizamda bir... Hâsıl olur.

Bundan anlaşılıyor ki: müttefikan ifayı vazife intizamı muameleyi mucip olduğu gibi taksimi amelin bil kuvve vecdi sayesinde maklub olan muvaffakiyeti dahi temin edilmiş olur.

...bir teşebbüsün kuvveden fiile ishali için icra edilen muamelat ya maklub veya... Muhtelifle ile olur. Faraza: bir sınıf amele bir balyayı bir mahalden diğer bir mahalle nakil etmek lüzumunu hissettikleri takdirde cümlesinin aynı hareketi icra etmeleri iktiza eder. Buna say ve amelde ittifak adı veya ameli matrut tesmiye ederler. Hâlbuki bir takım sandalyeler yazıhaneler inşa etmek için bir sınıf amele ittifak ederlerse burada say ve amelin... Ve eşgali muhtelifesi noktai nazarından bir inkısam husule gelir. Ameleden bazıları ağacı keserler. Bazıları odunları yararlar. Diğer bir takımı da tesmiye eder. Nihayet cümlesinin ayrı, ayrı say ve amelleri neticesi olarak matlup olan sandalye veya yazıhane inşa edilmiş olur. İşte buna say amel mürekkep veyahut lisanı iktisadi de taksimi amele derler. Gerek say ve amelde etrad gerekse inkısamdan maksat aynı noktaya müteveccihdir. Bu gibi muamelatta temini muvaffakiyet intizam için cemiyeti teşkil eden efradın dâhilen yekdiğerine merbut olmaları aralarında hüsnü itilafın husulü zaruret... noktai nazarından cemiyeti hazırının teşkilatı içtimaiyenin ne gibi bir seviye i makruda üzerinde bulunduğunu tetkik etmek iktiza eder. İnsan esasen hilkateneh deneni el tabi olup hali içtimai de yaşamaya muhtaçtır. Hali içtimaide yaşamak silsileyi münasebet teşkil edip bu sayede cemiyetin maksadına hadim olacak derecede ifayı vazife etmekten ibarettir. Zira cemiyeti teşkil eden efrat her ne kadar yekdiğerinden müstakilen bir hayatı ömür ederlerse de teşkilatı maneviyeyi içtimaiye noktai nazarında birbirinden gayri... Kitle teşkil ederler ki o kitlenin kemali serbesti ile neşv ve neması yani terakkisi kitleyi teşkil eden eczayı gayri münkısımının ayrı, ayrı neşv ve nemasını intaç eder. Acaba teşkilatı hazırı i içtimaiyede insanları yekdiğerine rapt edip bir kitle haline koyan kuvvet nedir? O kitlenin mahiyet i esasıyesi ne gibi cevherlerden hayat bulmuş? Eskiden beri insanların dillerinde destan olmuş bir darbi mesel vardır. “ balık daima derine insan daima iyiye gider” tabiatı bir kaydı madrane vardır. Orada insanın nefhi ihtiyacına refah ve saadet teminine medar olan her şey evvelinden tertip ve ihzar edilmiştir. Yani insan en esaslı ve mübran olan karını tabiattan temin eder bütün ihtiyacatını suhuletle temin ederek hayatını refah ve saadete rapt etmek için herkeste hususu bir meyil ve inhimak vardır. Nerede daha fazla kar var nerede ihtiyacat ı mebrume ve zaruriyenin temini teshil edici şeyler var ise insan daima koşar. Gayri münker bir hakikattir ki: iyi yemek iyi yaşamak bütün lezaizi hayatiyeyi tatmak velhasıl safahatı muhtelifeyi hayatiyenin bütün maneviyat ve maddiyatından istifade etmek hayvan olması noktai nazarından insanın cümleyi iştiyak ve arzusunu teşkil eder. Bugün zenginın mezun ve muhteşem bir arabada oturup gezdiğinin gördüğüm zaman elbette o ikbale nail olmaya deruni bir iştiyakı şedit hissedirim. Güzel bir binayı uzaktan baht ve hayretle temaşa ederken kendi kendime “ bilye mezun bir hanem bir olsaydı” derim. Fakat acaba bu tariki refahı takip etmek neden bazılarına müesser ve bazılarına müteessir olur. Acaba bu takip keyfiyeti doğrudan doğruya mukadderatı beşeriyeye mi merbuttur? Onlar çalışmazlar göz nuru dökmezler rahatsız olmazlar ve bütün bu mezahimi içtimaiyeden mübra bir mevki mümtaz ihraz etmiş olmalarına rağmen bir nimet i manzuma olmak üzere rahat mefruh ve müreffeh bir hayatı ömür ederler. İşte cemiyette hüküm ferma olan ademi müsavatın esası ki: cinayat içtimaiyenin vesileyi zuhuru vakai olsa gerek. Bunlardan büsbütün ayrı bir sınıf teşkil eden avam ise istediği tariki refahını takip edemeyip menfezinde müzayaka levhaları talik edilmiş olan dar yollardan geçmeye mahkûm olmuştur.

Cemiyeti hazırının esas teşkilatında müsavat ve hakkaniyet bulunmadığı gibi maddi ve manevi kıymetleri ve meziyetleri takdir etmek kaidesi de cari değildir. O kıymeti herkese mütesaviyen taksim etmekten ise hayatı içtimaiyeyi idare etmek zehabında bulunan bazı alçaklar arasında bir nispeti gayri matruda ve gayri muntazama da taksim edilmiştir. Menafii şahsiye menafii umumiyeden büsbütün başka bir şekil ve surette tezahür etmiş olup herkes menafii şahsiyenin arkasından koşar. “insanın gömleği vücuduna daha yakındır” darbi meselin belki bu noktayı işaret eder. Fiil hakika menafii müştereke âmâdan bahsedip kitlei umumiyeyi cemiyetin refahını temin etmek için vaaz verenler bile kürsüyü hitabetten indikten sonra menafii şahsiyenin arkasını takip ederler. Buda gayri ihtiyari bir hareket olur. İnsan ile doğmuş ve mihverı içtimai bu suretle harekette devam ederse belki de insan ile

beraber mahvolacaktır. Demek halkı beşerden gayri menafii olan fikri evelerli maddeyi masurayı hayatiye iken yavaş, yavaş tenalaşmış ve vücutta gayri kabili inkısam bir mevkii işgal etmiştir.

Bugün ben yevmiye ile çalıştığım için bütün düşünmen arzu ve iştiyakın onun tezyidi etrafında uçuyor. Bende menafii şahsiyeyi takip ediyorum kıymet, liyakat, meziyet, takdir etmek! O ne gezer.

Cemiyeti hazırada kıymet: kıymeti ihtiyacide, kıymeti manzuma namıyla iki büyük sınıfa taksim edilmiştir. Kıymeti ihtiyacide ameleye kıymeti manzuma ise zenginlere aittir. Gelecek makalemizde işbu iki kıymetin hayatiye amele üzerindeki tesiratından bahsedeceğimiz.

Bedin

Almanya'da Fevkalâde Nümayişler

Say ve Gayretin Muzafferiyeti Hâkimiyeti Millet

Pazar günü imparator Wilhem'in memleketinde büyük bir hareket ordusu var idi. Bütün memlekette fevkalade bir haleti ruhiye hüküm ferma olup sokaklardan büyük caddelerden yüzlerce amele bir sükûneti garibe ile geçip semti maksuda doğru gidiyorlar idi. Bunlar nereye gidiyorlar. Maksatları nedir? Onlar haksızlığa mezalim ve iktisafata sermayedarlığın icra etmekte olduğu şeyiat dena itikaraneye karşı mübarezeye gidiyorlar onlar hükümetin tevlit ve icat etmiş olduğu garip menfur yalanı yüzüne vurmaya gidiyorlar. Daha başka ulvi maksatları var.

Ahali ve vekillîği unvanı mukaddesini su istimal eden menfaatperestlere karşı ahalinin hukukunu müdafaa edecekler. İka edilen içtimai cinayetlerin fail ve müretteplerini kahr ve tenkil etmek maksadı cemiyet perveranesiyle semti maksuda doğru müteveccihler. Nihayet kendi namlarına olarak meydana çıkan vekillerin sureti intihaplarında hürriyeti kamileye nail olmaları için sahnei mücadeleye koşuyorlar.

Avamı nasın Almanya'da icra ettiği bu hukuki nümayişler bütün dünyanın ve hususiyle mütemeddin Alman baht ve hayretini mucip olmuş olup her taraftan takdir ve senaisi mutazammun telgraflar yağıyor. Böyle umumi bir nümayiş şimdiye kadar dünyanın hiçbir tarafında vukuu bulmamış olduğu için ilk evvel akaili muvaffakiyete Almanlar nail olmuşlar. Bu da avamı naz çalışkan sınıfı tarafından aristokratların fukaranın say ve gayreti sayesinde geçinen zenginlerin iktisabadi mütemadiyelerine iktisafati zalimanelerine karşı hukuki bir mübareze ve nasibeyi hamasetlerine atılmış müthiş bir darbedir. Üç dört yüz bin kişi hiç tahrik ve teşvik neticesi olmaksızın kendi arzu ve ihtiyarlarıyla gelip muhafazayı hukuku beşer sahnesinde ahzı mevkii etmişleridir.

Evet! Avamı naz takdiri sükût ederse şahidi hak o derece müthiş haksızlıklara feda olmuş olur. Hukuku mahsubei beşeriyenin ayadı zulmünden muhafaza i vasiyeti için bir muvazene ve muameleyi umumiyenin istikrarı lüzumu elbette his olunur. Mücadele muhafazayı hukuk ve hakkaniyet için asraya karşı taziyafa i tehdit olup her şeyinde ihtiyar ve iradeyi milletin inkişafı için erbabı namus ve hakkaniyeti için...

...burada toplanmaları bir kuvveyi cebriyenin neticei tazyikine haml etmek adeta hamakattır. Bunlar bir fikir ve maksadı aliyenin muhafazasını bir nedbenin sıyaneti hak denilen cevherin her hususunda ispatı mahiyet edebilmesini talep etmek maksadıyla fevç, fevç gelmişlerdir. Millet ahali öyle bir kuvvet öyle bir ittifaktır ki hiçbir hükümdar müstebit onu kendisine bütün arzu ve iradat ı zatiyesine tabi tutamaz. Hükümetin hayatiye ahaliye. O hayatın alil ve emraz ı içtimaiyeden sıyaneti için elbette ve elbette ahalinin arzu ve ihtiyarının her şeyde inkişafı lazımdır. Cevheri hak sırf şekli haricisiyle arzı didar ettiği takdirde mahiyeti... İhlal etmiş olur. Binaenaleyh cevheri dâhili ile şekli harici hüsnü imtizaç ederek maklut olan mahiyetin bil kuvve meydana çıkarılmasına gayret etmelidir. O nümayişlerin manası veya daha doğrusu maksadı pek muhip ve ulvidir. Maddiyat noktai nazarından... Neticelere iktiram edeceğini keşfeden korkaklar zaten ten teres oldukları için ashabı nümayişe iştirak etmezler. İşte bunlar hakayıkı içtimaiyeye vakıf olmayan adaniden olup dünyada iyi ve ya kötü hayatın emrarı mukadderat denilen kâbusun içtimai... Muhal olduğuna kani olmuşlardır. Bu defa hükümet sosyalistlerin fikrini zımnenn terviç eder gibi bir siyaseti kazibe takip ederek aleni nümayişlerin men etmek cinayetinin irtikâbindan içtinap eyledi. Zaten hükümet ile sosyalistler arasında adeta bir temas hâsil olmuştur. Pazar günü cemi afirin hakkı hürriyet feryatlarının ayyuka çıkardıkları zaman muarızların bunların silahlı yoktur. Ne ile hukuklarını müdafaa edebilecekler diye vukuu bulan nümayişlere karşı ve... İstihfaf handeleri parlatmışlar idi. Fakat hükümet hakikatın

cevheri dilarasını uzaktan uzağa hayal meyal görmüş olduğu için muarızlarının şikâyetlerini istima edip tenkidi mutalebe lüzum hissetmemiştir. Ve zaten bundan sonra hangi hükümet ahali üzerine silah atmaya cesaret edebilecektir? İnsanların hukuku asliyelerini pay mal etmek hususunda cebbareyi istibdadın yağdırdıkları ateşe karşı hangi fikir hangi kalp tedhiş etmez? Ahalinin nümayişleri hükümet nazarından Edna volkanlarından daha büyük bir mahiyeti haiz feveranı içtimai gibi telakki olunur. Fakat hükümet pekâlâ bilir ki hak talep etmek salahiyeti ahalinin malik olduğu hürriyetin safhayı bala... İşgal eder. Talep hakkı ahaliye mevdu olduğu gibi vazifeyi sıyanet dahi hükümete aittir.

Ahalinin dostları sahneyi içtimaiyede onun muzafferiyetini görünce deruni bir meserret hâsıl ederler. Düşman tarafı ise heykel istibdadın mahv ve münkeriz olacağını hissederek saçlarını kopararak ah ve aninlerle tahrik ahfak eyler.

Elyevm Almanya'da sosyalistlerin âdeti nispet kabul etmez derecede çoğalmış olup er veya geç sahneyi içtimaiyede husulü mutaleplerine nail olabilecekleri bi iştibahtır. Bizde ise heyhat! Henüz bir civciv bile meydana çıkmamış sosyalist ne demektir? Bizde henüz hayati içtimaiyenin mahiyetini bile takdir edebilenlere nadiren tesadüf olunur. Bilmez ve mael teessüf öğrenmek hususunda izharı tereddüt ederek nasiyeyi hamakatınıza vurulan silleleri hissedemediğinizden daima tahammül daima rahmet mesleğinin takip ediyoruz.

Fuat.

Şuray-ı Ümmet'e Cevap

Mağlubu necat olanlar teslimi hakikatte mukabeleden baş alamazlar. İşte bu kaide hayatın en birinci esbabı ıstırabatındandır.

Şurayı **Ümmet**in geçen haftaki nüshasında ha bide fakir bir muharriri izah ve maksat namıyla yazdığı bent ile bu kaideye iyi bir misal teşkil ediyor. Alâeddin Cemil Bey herhalde mahfil bir maksat ile kanaat ı vicdaniye ve fikriye nam mevhumunu verdiği bu makalesinde sosyalistleri soyguncu şekline sokmaya lüzum görüyor ve bu lüzumu şark hayatının müsaade edemeyeceği bazı ahvali ruhiyeyi bize nakletmek isteyenlerin iyi hareket etmemiş olduklarına emin bulunduğu için hissediyor. Bununla büyük bir derunilik göstermek istiyor. Bugün terakkiyatı fikriyenin en yüksek kademesinde bulunan İngilizlerden büyük bir âlim tutuyor bilmem kaç yüz sene sonra kömür Madenlerinin biteceğini hesap ederek âlemi tefekkürü işgal ediyor. Ortada bir meseleyi muzırayı içtimaiye göremiyordu. Bizim zavallı Alâeddin Cemil Bey sosyalizmin büyük bir mazarratı olduğundan bahsediyor. Nazarın beratını hayır... Tevcih ederek ileriye görmek istiyor.

Fakat Alâeddin beye sosyalizmin felsefesi sorulsa ne cevap verecek? Duracak mı? O vakit müsaadeleriyle ben söyleyeyim: vaktaki beşer dakikadan dakikaya duçarı tehdidi olduğu tagallubat kahrı tabiatla karışık tecavüzü mütegalibin önünde ihtirasat ı nefsiyesine vasıl bulmakta duçarı müşkülât zoru pazuya karşı zayıf zamiri ile mukabele etmek tariki ihtimaline saptı işte bu dakikalar bu aciz içinde gümrâhı teşebbüs arasında pek kara günlerle başlayan ayanı matem zalim hayretinden istifade emelleri onların o tagallüplerin tecavüzatından daha... bi aman bir hale düşmüş işte o vakitten beri bir iki rüya sosyalizmin safahat ı hakikiyesini nazarı intibahtan gizlemiştir.

Sosyalizmi ret ve iptal için söylenen sözler daima, daima vicdaniyet hilafına bedaheti zeamına sert edilen safsatalar olduğundandır ki kaili daima onu bir dini semavinin tevilad ı müfessirin ile karışmış maması altında ezmek fesada vermek ister. Alâeddin Cemil Bey bunu pek güzel yapıyor makalesinde şeriat arayışını islamiyetin sosyaliste müsaade etmediğini söyleyerek çürük bir misal ile işi geçiştirmek istiyor. Çünkü biliyor ki İslamiyet noktai nazarını takip ederse herhalde altından çıkamayacaktır. Çünkü bilakis şeriatı islamiye sosyalizmi amildir.

Sonra Alâeddin Cemil Bey sosyalizmi içtimaiyat noktai nazarında kirletmeye çalışıyor ve müstehzi bir lisanla çünkü sosyalist adı bir iştirakçidir. Yani para iştirakçisi diyor sosyalizmi beşeriyetin muktezayı tabiatı içtimaiyesi olmamak üzere ispata kalkışmak noktai nazarı değiştirmek varlıkta kaybolmuş duran bi şeyi yoklukta aramak bu asıl mugalâta için pek güzel bir hileyi mantikiye yani mugalâtadır. Beşeriyetin elemi hazırasından asrı hazır terakkiyatı sanaiyenin istikbal i maişete açacağı yaralardan müessir olmayan kalpler mesela Alâeddin Cemil Bey sosyalizmin ünlediği gizli dertleri duymak istemez. Çünkü buna menfaatleri yoksa bile ihtirasları asla razı olamaz.

...kim bilir nasıl bir cilveyi na mukit tesadüfün izhar ettiği muhit içinde elde edilmiş nimetlerle şad gam olarak son moda bir tuvaletle fukaraya karşı müstehziyane ve gaddarane gülenler eğer intihabı iktidara kalsa düşecekleri hafreyi aciz ve hüsrân içinde şüphesiz bu gururlara bu gösterişlere muvafık

olamayacaklardır. Mesela Alâeddin Cemil Bey çıkıp da şurayı amitte böyle... Makaleler derç ettiremeyecekti. Mamafî Alâeddin cemil bey çocukçasına bir kurnazlıkta bulunuyor. Ameleyi tanımadığını anlatmamak için riyaya müracaat ediyor: onlara ameleye bütün insanlar beşeriyet ecir diyor. Ve acıdığı içindir ki sosyalistlerin ameleye menfaatten ziyade mazarrat iras ettiklerini düşünüp de müteessif olmamak kabil değildir. Ne hoş neşideyi iğfal! Acaba ameleyi naili refahiyet etmek isteyenler sosyalistler değil de onlara böyle lâfzen hain bir surette acıyan şurayı amit muharriri midir? Bugün o muharrir hangi ameleye sorsa sosyalizm bizim için bir mezhebi reha ve hayattır. Biz ancak onların hazırlamaya çalıştığı atiyi münir teshiridir ki bugün vazife diye omuzlarımıza yükletilen yükü hem pek cüzi bir meblağ mukabilinde ifa ediyoruz cevabını almayacak mıdır? Fakat zavallı muharrir bunu düşünemiyor ağraz ve itirasat akidesine fena bir darbe indirmiş olduğu için başka türlü tevilda lüzum görüyor ve diyor ki: maksat amelenin saadeti ise bu amele sendikalarıyla temin edilebilir. Ne kadar adi fikir! Acaba bilmiyor mu ki amele sendikaları amelenin saadetini ihzar ve temin için devadır: bu hakkı mücerret sosyalizmindir. Ve amele sendikaları ancak onların haklarını müdafaa icap ederse ihtiyaçlarını tehvin içindir. Ve bugünkü sendikalara ancak sosyalizmin bir neticeyi sayıdır. Bunların böyle olduğunu bilmese de Alâeddin Bey yine söylemeyecektir. Çünkü onun için yalnız sosyalistleri batırmak hasayı muhakemesi az olanlar karşı hakikati başka şekildedir. Hâlbuki hiçbir zaman hiçbir devirde muhtelif amiller mesela şato biryanla Ferer muhtelif... Takip ettikleri halde bile Hakikati rehnedar olmamıştır ve olamaz. Ve Alâeddin Cemil Bey iyi bilmelidir ki âlemde kimse vicdana gaip bir akıl iddiasıyla esbabı felaketini kendi eliyle ihzar etmek istemez. İnsaniyetin hayvaniyetini mağlup etmek fazileti büyük bir fedakârlık olduğu için onu herkesten beklemekte bizim için büyük bir kabahattir.

Alâeddin Bey makalesinde ediyor. Yine birçok mufazıl maksatlarla sosyalizmin sureti teşkilini başka şekillere sokuyor. Ve sosyalizm gibi vasi manalı ve muğlâk kelimeler altında toplanan fikirleri ediyor. Gerçi sosyalizmin nazariyatı pek vasidir. Fakat hiçbir zaman muğlâk değildir. Ve tatbikat amelîyesi elbette bugün pek büyük bir sadelik ve vuzuh ile her devlet tarafından kabul edilmiştir. Makalede daha birçok gazez karlık ifsadat var. Fakat biz kim bilir nereden toplanmış bu esassız iftiralara cevap vermek meseleyi başka yollara dökmek istemeyiz. Şimdilik şurayı amit muharririne hakikati çevirmek istemesi gibi bir çocuklukta bulunduğundan dolayı teessüflerimizi beyan ederiz ve icap ederse gelecek nüshamızda daha açık ve etraflı mütalaatımızı yazacağız.

Ahmet Nebil

Car'ın Memleketinde Sosyal Demokrat Amele Fırkası Azalarının Mahkûmiyeti

Moskova'da sosyalist revolüsyonerlerin muhakemesi

Sosyalistlerin ayine-i deveranı daima yeni manzaralara yeni, yeni hadiselerle zulmet vahşet ve iktisafat ı bi nihaye ye duçar oluyor.

Efrençî Mayıs'ın beşinde Petersburg cinayet mahkemesi tarafından Sinenof, Savitof, Başankof, P.Teterin vesair sosyal demokrat sınıfına mensup olanlar nefye mahkûm olmuşlardır. Acaba bu mahkûmiyete duçar olmak için o zavallıların kabahati neymiş? Amelenin hukukunu müdafaa etmek maksadıyla Mayısın birinde tertip edilecek merasim i nümayışkaraneye davet için hususi varakalar neşrederek ameleye tevzi etmişler! Bu barakaları neşretmek için sansürden müsaade almamışlar. İşte bir hükümet i ihranaye ki: cemiyetin hukuku tabiyesini daima taarruza duçar eden müstebitler tarafından bir fiili cinayet gibi telaki edilerek barbaryane bir surete mürtekipler hakkında en müthiş cezaları tenfiz ediyorlar. Acaba hür memleketlerin kavanini cezaiyelerinde bu gibi icraat ı içtimaiye için tenfiz mücazâtı mutazammun mevadı kanuniye vardır? Acaba fikri beşerin bunları cinayet derecesinde telakki etmek için cevheri asliyesini tabi etmiş olduğuna ihtimal verilir mi? Ceza hukuk ve menafî müşterekîye içtimaiye yi ihlal eden harekete karşı tevzi edilmiş bir taziyaneden başka bir şey değildir. Demek olur ki kavanini cezaiye i şerait karşı bir taryane i tehdittir. Müdafaaı hukuk için hiç kimse o tazyaneye hedef edilmez. Kurunu vustanın hengâmeyi zulüm ve iktisafatında bile bu gibi haksızlıklara muamelatı müthişeyi tehditkarayene pek az tesadüf edilir. Bu gibi şenaatler cemiyeti teşkil eden efradın nasiyei paklarını mezalimi içtimaiyeyle telviz etmek demektir.

Dava vekillerinin farkı müzakerenin Duma Meclisi tarafından evvelce tasdik edilmiş olduğu beyan ettiklerine rağmen heyeti hâkime istiklaliyetini iddia Simonof u nefiy ederek ve diğer rüfekasını da otuz iki ay hidameti sakaya mahkûm etmiştir.

Moskova cinayet mahkemesi dahi Zeninof Aston nam sosyalisti mahkûm etmiştir. Bunlar hep hafiyelerin ihbar ve gazabesi neticesi olarak icra edilmekte olan içtimai cinayetlerdir. Fiili cinayete irtikâp etmiş olduğundan dolayı mahkûm edilen bir zatın mahkûmiyeti bir cinayet teşkil ederse insan aralarında müthiş bir haddi fasıl bulunan işbu iki fiilden hangisini daha dehşetli bir cinayet olduğunu derk ve tefekkür etmek için uzun uzadıya uyumu içtimaiye yi tatbika lüzum hissetmez.

Sosyalizm Nedir?

Geçen nüshadan mabat

So.- siz öylemi zannediyorsunuz? Öyle ise dinleyiniz bir gün bir barkire rakip olur. Bir yere gittiğinizi gördüğüm zaman eğer sizden daha kuvvetli isem kolunuzdan tutarak aşağı düşürür ve ben ona rakip olurum. Sonra bir mahalle giderek Corc'a satarım. İmdi o barkir Corc'un malı olmuş olur mu?

Co:- tabi onun malı olmaz

So:- Öyle ise emin olunuz ki haneniz ve diğer emlak ve araziniz için aynı halin vukuu muhtemeldir. Birinci defa olarak Avrupa'dan Amerika'ya muhaceret edenler Hintlilerin araziyi... zapt etmiş olduklarını görünce vesairi muhtelifle ile onları katl ve telef ederek arazilerini zapt ettiler. Bu cebren zapt ve gasptan başka bir şey değildir. Ve işte insanlar mezalim ve iktisafat ı şedide neticesi olarak iktisapatla pek çok arazi ve emlake sahip olup kasalarında binlerce lira iddihar etmişlerdir. ...Avrupa'dan ehemmiyetsiz ve kıymetsiz şeyler getirip onların dereceyi kıymetini takdir edemeyen Hintlilerin ellerinde bulunan ziy kıymet eşya ile mübadele ederler idi. Bir çocuğun bir cam parçasıyla oynadığını gördüğüm ve o cam parçasının ziy kıymet bir mücevher olduğunu bildiğim takdirde bir şeker parçası vermek suretiyle onu çocuğun elinden gasp edersem acaba ebeveyninin elimden almaya hakları yok mu? Ecdadımız bir takım kavait ve kavanin tanzim ederek iğfal ve cebir ile gasp edilen emlak ve arazi için tapu senetleri vermeye hükümeti salâhiyettar addettiler. İşte o günden itibaren şimdiye kadar bütün gasıbına bu misalli tapu senetleri ita edilmiştir. Fakat her halükarda şimdiki emlak ve arazi ahashabının onları tahti tasarruf ve temellüklerinde tutmaya salahiyetleri yoktur. Onlar asla ve kata o arazinin sahibi meşruu değildirler. Yukarıda beyan ettiğimiz gibi bu cümleden olmak üzere Corc Mabadı var.

Almanya'da Amele Hayatı, Alman Amelesinin Muzafferiyeti

Almanya'da ebniye müteahhitlerinden mürekkep cemiyeti tarafından bir müddetten beri ameleye karşı icra edile gelmekte olan haksızlıklardan defaatle bahsi olundu. Cemiyet ameleyi büsbütün kendisine tabii tutmak saati mesailerini istediği gibi tanzim ederek **onları külliye** mağdur eylemek gibi menfur ve menfaat perestane bir meslek takip ediyor.

Kaç aydan beri amele ve cemiyet arasında bazı mücadeleler vukuu buldu ise de sendikaların tavassut ve müdahalesi bir dereceye kadar işi muallâkta bırakmış idi. Geçen teşrini sani de amele bir içtima akdederek bundan evvel tanzim edilmiş olan mukavelenamenin bazı mevadını tatil etmeye karar vermiş idi. Hâlbuki bu hususta aralarında ihtilaf zuhur edip işe sureti katiyede bir netice vermek için Efrenci martın nihayetine kadar intizar etmek lüzumunu... Kalmış ve amele tarafından karine kabul addedilmiş idi. Zira iki sene evvel amele ile müteahhitler arasında tanzim edilen mukavelenin müddeti martta hitam bulur idi.

Geçen hafta cuma günü amele ve ustabaşları tekrar bir miting akdedip ebniye müteahhitlerinin haksızlığını takbih ve tenfir etmekle hukuku saiyelerini müdafaa etmek için her türlü tedavire tevessüle karâ verdiler. Bunu müteakip dâhiliye nezareti tarafından sabır olan bir emirnameye sendikalar ile itilaf hâsil etmeyi ameleye tavsiye ile vukuu ile melhuz olan ihtilaf neticesi olarak asayiş memleketi muhtemel habasetin zuhuru halinde bir cümle mütecasirler. Hakkında infaz ı mücazat edileceğini beyan kılmıştır. Diğer taraftan patronlar tarafından bazı mukarrerat ve taahhudatı cedideyi mutazammun bir beyanname neşredilerek ameleye tevzi edildi. Amelenin her nevi hukuku sayiesinin müdafasını deruhte etmiş olan sendikalar beyannamenin münderecatını mutaleplerini usulüne kâfi addetmeyip daha fazla mutalebe bulundular. Binaenaleyh inşaat mubani sendikası tarafından evvelce karargir olduğu veçhile dört yüz bini mütejaviz amele Berlin sokaklarında toplanıp dehşetli nümayişler icra etmeye başladılar. Avrupa gazetelerinin beyanına nazaran şimdiye kadar ne

Almanya'da ve ne de memaliki saire de bu misal mahirel akıl bir içtima akdedilmemiştir. Bütün duvarcılar, doğramacılar amele elbisesiyle sokaklarda toplanıp müruru abru imkânsız bir hale koymuşlar idi.

Acaba ihtilaf neden zuhur etti? Bunun için esbabı adide dermeyan edilir.

Evvelen: patronlar bir içtima akdederek bütün mukarreratın amele cemiyetinin merkezi umumi heyeti idaresi tarafından ita edilmesine karar verdiler. Hâlbuki amele bu mukarreratı kabul etmeyip heyeti mahalliye tarafından verilmesini iddia etti. Patronlar İsviçre'de cari olan husulü Almanya'da kabul ettirerek amele bir ölüm darbesi vurmak cihetini iltizam ediyorlar. Yani: muhtelif... Olan maddeyi merkezi umumi vasıtasıyla hallederek mutalebatı mahalliye kâin lemyekün ad ile hukuku amele bu suretle paymal etmek istiyorlar. Ekseriyet merkezi umumi ihtilafatı hususiye yi halletmek için bazı müşkülata duçar olup telafi bin husulüne müracaat etmek suretiyle amelenin mutalebatını terviç etmemiş oluyor.

Bundan başka patronlar yevmiye müddeti mesaiyi on saat üzerini tayin etmeye kara vermekle tanzim ettikleri diğer bir mukavele name mucibince üç sene yevmiyelerin arttırılmamasını mevzu bahis etmişler idi. Bunda maada patronlar acemi amelenin icraatını bir kaydü şarta tabi tutmak için onlar hakkında verilecek kararı mukavelenameden hariç addetmişler. Dahası var patronlar her gün ameleyi murakabe altına almak istiyorlar. Bundan maksatları onların hariç ile münasebatını men etmeye matuf olsa gerek.

İşte amele bütün bu haksızlıklara karşı hukukunu müdafaa eylemek ve patronları icraatı müstebitanelerinden dolayı takbih ve tevbih eylemek için meydanı mücadeleye geldiler. Bu manzara pek dehşetli olmasıyla beraber pek tatlı ve pek hoştur. Artık insanlarda fikri müdafaa fikri teceddüt yavaş, yavaş uyanıyor. Şimdiye kadar Almanya'da amele nümayişlerine karşı hükümet kuvve i meslihaya müracaat ederken iken bu defa sırf asayiş muhafazasını deruhte etmişti. Hükümet sureti umumiye itibari ile ahalinin hukukunu müdafaa edebilir. Eğer patronlara karşı mücadele etmek vazifesi hükümete tahmil edilirse artık ondan hiçbir şey beklememeli.

Amele tatili eşkâlin ilk iki haftası zarfında hiçbir muavenete arzı ihtiyaç etmeyeceğini söylemişlerdir. Daimi sendikalar tatili eşkâlin ilk iki haftasında hâsılatlarının nisfını ve ondan sonra yüzde yirmi beşini ameleye tevziine karar vermişlerdir.

Tatili eşkâle iştirak edenler şimdilik haftada on yedişer mark alacaklar teşkilata duhul olup tatili eşkâle iştirak eden amele ise nisan ayı zarfında hususi muavenete mazhar olacaklardır. Umumi tatili eşkâli ilan eden cemiyet amelenin hukukunu müdafaa etmek mutaleplerini patronlar tarafından kabul etmeden işe mübaşeret etmemek ve sonuna kadar dayanmak için her türlü fedakârlığı göze almışlardır. Şimdilik tatili eşkâlde devam için amele sendikasının kasasında yarım milyar frank mevcuttur.

Biz zavallılar ise ne amele hukukunu müdafaa edebiliyoruz ne de amele tatili eşgal ederse verecek hazır paramız var. Yaşasın hukukunu müdafaa edebilen amele yaşasın sosyalizm!

Meclis-i Mebusanda Sosyalizm Münakaşatı

Meclisi mebusanımız da yeni bir faaliyet içtimaiyedir ki tecelli ediyor yeni bir mesele ki bütün ehemmiyetiyle bütün kuvvetiyle parlamento da şedit bir münakaşa i lisanîye ye uzun ve patırtılı bir mücadeleye sebep oluyor.

Bu meselede hayati umumiye ye hayati içtimaiye ye müteallik olan bu meseleyi mutena baha da muhafazakâr mebuslarımızla birkaç taraftarı iştirak mebuslarımız arasında cereyan eden şedit münakaşat mecliste ikinci defa olarak sosyalistlerden sosyalizme ait mesailden bahis olunmaya sebep olmuştur.

Birincisi: grev ve sendikalar kanununun müzakere olunurken sosyalist efkârını amele taraftarlarını sevdiği halde sırf hikmeti hükümete tesviye i maslahata hizmet etmek fikriyle sosyalizmi ve o zamanlar intişar etmekte olan işçiler gazetesinin aleyhinde bulunmuş olan dâhiliye nazırı sabıkı ayandan Ferit paşanın sosyalizm aleyhinde idare i kelam etmesiyle neticelendi. O zaman yine çarşamba günü söz söyleyen bir mebusu muhterem iştirakiyunun tamamıyla müdafaa etmiş fakat ne çare, ne çare ki amelenin hayati sayı ameline sarıhasına bir darbe, bir darbe i müthiş olan o nizamname ekseriyetle tasdik olunmuştu. Fırkaların yavaş, yavaş bir nesayiş matrutla ibrazı hayat etmesi parlamento cihetinde yeni safhalar yeni levhalar küşat ettiğiinden öyle ümit ederiz ki bundan

sonra parlamentarizme alışmış olan mebuslarımız mesaili mühime de daha ziyade ibrazı faaliyet edeceklerdir.

Çarşamba günü meclisi feveran içinde bırakan mesele i iktisadi içtimai bir mesele i azimedir ki doğrudan doğruya küçük erbabı emlakın hukukunu müdafaa sermayedaran ve ashabı akarın biraz daha vergi ile mükellefiyeti mübdir.

Bu bahsin mecliste nesayişine sebep olan Zahrap Efendi bu nesayişin mevkiî bahse konması benim için bir muvaffakiyeti maneviyedir. Girizgâhıyla başlayarak binaenaleyh ben mevcudu muhafaza için çalışıyorum siz geriye doğru gidiyorsunuz sözleriyle ciddi alkışlara mazhar olmuştur.

Hakkı kelam muntazaman Zahrap efendinin elinde olarak bir cereyanı nernele yürürken:

İhtilaflar nerden başlıyor. Onu izah edersen ihtimal refikamız reylerinde onu tasdik etmeyecekler fakat vicdanlarında kalplerinde onu tasdik edeceklerdir.

Diyerek meclisin ahvali ruhiyesinde bir fırtına bir girdibat uyandırdı. Bunu müteakip lüzumu müterakkinin ne olduğunu kanunu medeni ahkâmı şer iye muktezasınca izah etti. Tevzii adaleti tesviye ve efkârında müyesser olduğunu beyan ile nöbeti kelamı maliye nazırına terk eyledi. Maliye nazırı Kikor, Zahrap efendinin ifadesini birçok yerlerde tasdik ettikten sonra Herbert espensörlerden adaleti mutlakadan müsavâtı hukuktan filan bahsetti. Hatta ikinci cerse de Varteks Efendi maliye nazırı müdafaa ettiği meselenin doğru olduğundan değil parlak sözlerinden alkışlandı ne Halil Bey nede Cavit beyefendi sosyalizmin ne demek olduğunu bilmiyorlar. Yahut bilmek istemiyorlar. Deyince ekseriyet fırkasında müthiş bir gürültü hâsıl oldu. Ve biraz sonra:

Burada türlü işgalatda bulunup sizi kandırmak isteyen maliye nazırı idi. Diyerek maliye nazırı meclisi işgal ettiğinden tatlı sözlerle işi mugalâtaya olduğundan bahsetti.

Biraz sonra meclisin ahvali umumiyesinde şedit bir heyecan hâsıl oldu. Varteks efendinin:

Sosyalizmin asıl esaslarını bilmeyen adamlar sokakta ve burada şurada istedikleri sözleri söylemesinler.

İtirazıyla Mecdi efendinin Hamparson efendinin Davaryan efendinin Tevfik beyin şiddetli bir surette feryatlarını mudi oldu.

Ahali fırkasından Zeynel Abidin efendinin hakkı kelamı gasp olunarak reis bey tarafından susturuldu.

Mecliste ikinci defa olunarak mevkiî teskere konulan bir meseleyi içtimaiye ve iktisadiyeden dolayı iştirakimizde uzun uzadıya bahisler açacağız.

Yalnız reis bey efendinin söz söylemek isteyen zevat hakkında gösterdiği edvar parlamentomuzda görülmek istemeyen fiil ve ahvali ne namerdiyedir. Hakkı kelamı gürültü ile bastırmak maksadı böyle gazez ile şahsiyet ile örtmekte semeresi beğenilmeyecek muamelattandır. Hala Zeynel Abidin Efendi ile Hamparson Murat efendiye gösterilen muamelat teessüfe şayandır.

Bu mesele hakkındaki efkâr ve mütalaamızı ileride uzun uzadıya beyan edeceğimizi karilerimize vaat ile hitamı kelama mecbur olduk. Yaşasın sosyalizm efkârını terviç eden mebusu muhteremler yaşasın ahaliyi fırkayı muhteremesi

Dersaadet Tramvay Şirketi

Serlevhamız pek acayıptır değil mi? Şimdi herkes gülecek. Tramvay şirketi demekle ne anlaşılıyor? Acaba bunu hakikaten şirket demeli mi? Eğer şirket ise nerede şirketliği der saadet tramvay şirketine şirket demek bir nevi hamakat demektir. Biz buna şirket demeyip zavallı beygiri telef etmek için zalimlerden teşkil etmiş bir cemiyet desek daha münasip olmaz mı? Biz bu şirketin rezaletinden bahsetmek istemiyoruz. Zira görülen köyün kılavuzu olmaz. Zaten bunun için imlayı sahife etmek neye yarar? Men cerap u cerap haletiyeye nedame

İştirakin Tefrikası, Kahraman Kız Asu

A şehrinin en zengin mahallelerinden birinde kâin vasi bir cadde üzerinde inşa edilmiş olan yüksek ve mezun binalar arasında müteakid kumandanın hanesi ziyet ve bedai mamuriyesi nokta i nazarından hakikaten pek ziyet bağış bir mevkiî işgal etmiş idi. Hariçten bütün duvarları pencereleri müteaddit hayvanat ı vahşiye resimleri ile mezun olup hayvan temaşa giranı tezyit eder dâhilinde bütün daireler odalar salonlar fevkalade bir surette tezyin ve tefriş edilmiş olup haneyi ziyaret edenler saatlerce mephüvet ve hayran kalırlar idi. Bu bir hane değil adeta küçük bir saray sanayiye hazırı

mamuriyenin en güzel ve en Dilara numunelerinden biri olup ta uzak mahallerden gelen erbabı merak saatlerce temaşa ederlerdi. Şehriyar şaşşabar mehar memnuneyi iclalinden aheste, aheste inhitatla zirveyi afakta şule i erguvanisini neşir ederek aguş u madere avdet etmiş.

Akşam olmuş gece vasi ve zulmet alut setresiyle satı araziye örtmüş o zulmette pek müthiş pek korkunç hakayık ve cinayat ı içtimaiye muhtevidir.

Setrenin sahibi olan pevii leyl zulmete karşı mübareze etmek için hiçbir silah ve aleti müdafaaları olmayan zavallıların haline acıyıp febayı asumanlarında tezyinat için asmış olduğu ilayat ve ilahisi kanatlı yaktı. O zaman müthiş ve korkunç zulmet içinde fevkalade bir manzara hüküm ferma oldu.

Biraz sonra beynel beşer bir mevkii mümtaz ihraz etmiş olan aristokratların, zenginlerin, prenslerin, kontların ve düklerin iskân ettikleri mahallerde elektrik fenerleri etrafa edvarı sanayiye saçmaya başladılar.

Fenerlerden intişar eden ziyaların rengârenk şuleleri etraftaki zengin hanelerin mebaneyi cesimesinin cephelerinde menkuş ve mersum elvahı müteaddide üzerine aksederek yedinci semanın letafet i nuraniyesi misalli bir letafeti sanayiye hâsıl etmiş idi. Burada güzellik ve temizlik garaibi sanayiye yekdiğeri ile imtizaç edip hayali ve Ruşen ara bir manzarayı ibret bahşa bir hayatı nevin hâsıl ve tevlit etmiş. Cenarelin sarayı derunundaki manzara bu esnada nazarı dikkati celp başka bir letafet keşp etmiş idi. Elektrik ziyalarının rengârenk camlardan aksettikleri ayvanara şuleleri mevsimi şatada ağaçların üryan dallarından asılmış billûrî damlalara benzerler.

Hanede tatlı bir sükûnet hüküm fermadır. Güya içinde bulunanların cümlesi hab ı rahata dalmış. Bazıları da onların uykularını ihlal etmemek için yerlerinden bile hareket etmezler. Bütün hizmetçiler beyaz ve temiz elbiseler giyinmiş olup bir odadan öbür odaya gitmek lüzumunu hissettikleri zaman hane sahibinin emrine ikbaen ayak parmaklarının ucuna basarlar idi. Aşağıda yemek salonunda temiz giyinmiş sofracılar yemek masası üzerinde bulunan billur tabakları fincanları bir isticali maharetkarı ile toplamakla iştiğal ediyorlar diğer hizmetçiler hadi toplanan sedef tabakları mahfazalarında yerleştirirler idi.

Büyük salonda kadifeli bir koltuk üzerinde ihtiyar zabıt beyaz tüylü güzel bir köpek ile eğlenip bu suretle kendi kendisini de sakıtane eğlendirir idi.

Meşhur bir ressamın envai elvanla tersin etmiş olduğu nim üryan iki kadın resimleri arasında altın çerçeveleli mezun bir duvar saatinin tik tak sedaları salonun sükûnetini ihlal ediyor idi. Bir de ansızın saatin zirvesinde altından mamur bir bülbül başı çıkıp saatin sekiz olduğunu mealen sekiz defa civ civ öttükten sonra tekrar serzerinini çekip nazarlardan nihan kaldı. Zabıtın kucağında bulunan fino bülbülün sedasını iştince yere atladı. Kuyruğunu sallayarak saate baktı ve iki üç defa hav, hav havladıkten sonra koltuğun altına gizlendi.

İhtiyar zabıt bir hareketi tac bekârı ile etrafına bakınarak:- vay demek saat sekize gelmiş dakikalar ne kadarda süratle mahvoluyor dedi.

Bağda derhal ayağa kalkıp cebinden bir altın saat çıkardı.

Mabadi var.

TÜSTAV